

Bekendtgørelse om højere forberedelseseksamen og om undervisningen m. v. på kursus til højere forberedelseseksamen.

I henhold til lov om højere forberedelseseksamen, jfr. lovbekendtgørelse nr. 263 af 11. maj 1973, fastsættes følgende bestemmelser:

I. Højere forberedelseseksamens struktur m. v.

§ 1. Højere forberedelseseksamen omfatter:

Som fællesfag: Dansk, religion, historie, biologi, geografi, matematik, engelsk, tysk og samfundsfag.

Som tilvalgsfag: Biologi, matematik, engelsk, tysk, samfundsfag, musik, formning, idræt, 3. fremmedsprog (fransk eller russisk, jfr. dog § 12, stk. 3), fysik, kemi og psykologi.

Stk. 2. For den enkelte eksaminand omfatter eksamen fællesfagene og som minimum tilvalgsfag til 20 points. Tilvalgsfagernes pointstal er:

Biologi	8
Matematik	12
Engelsk	7
Tysk	10
Samfundsfag	6
Musik	8
Formning	8
Idræt	8
3. fremmedsprog	11
Fysik	14
Kemi	10
Psykologi	6

Stk. 3. Eksaminander, der forbereder sig til højere forberedelseseksamen ved selvstudium (selvstuderende), kan aflægge eksamen samtidig i alle fag eller i ét eller flere fag ad gangen. Eksaminander, der forbereder sig til

højere forberedelseseksamen på et godkendt kursus (kursusstuderende), aflægger eksamen i de enkelte fag ved udgangen af det semester, hvor undervisningen i faget afsluttes. Eksamen kan suppleres med prøver i yderligere tilvalgsfag.

§ 2. Eksaminander med et tilvalgsfag, der tillige er fællesfag, kan undlade at aflægge selvstændig prøve i fællesfaget. Stof fra fællesfaget kan indgå i prøven i tilvalgsfaget.

Stk. 2. Eksaminander, der dokumenterer at tilhøre et trossamfund uden for folkekirken, fritages efter anmodning for prøve i religion.

Stk. 3. Direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen kan bestemme, at eksaminander med visse nærmere angivne offentlige eksaminer er fritaget for prøve i bestemte fag.

§ 3. Højere forberedelseseksamen hører under direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen. Direktoratet fører tilsyn med undervisningen og den vejledende virksomhed på kursus til højere forberedelseseksamen, jfr. kapitel II, og foranstalter eksamen afholdt ved kurserne efter kapitel III. Direktoratet kan fastsætte nærmere retningslinier om undervisningen m. v. og om eksamen og kan godkende sådanne afvigelser fra reglerne, som er begrundet i forholdene ved det enkelte kursus, som er led i forsøgsundervisning, eller som i øvrigt indgår i en fastlagt plan.

Stk. 2. Direktoratet foranstalter hvert år afholdt et eller flere laboratoriekursus for selvstuderende. Laboratoriekurserne omfatter praktiske øvelser i de fag, hvor sådanne kræves.

II. Undervisningen på godkendte kursus (herunder statskursus) og kursernes vejledende virksomhed.

§ 4. Undervisningsåret går fra 1. juli til 30. juni og består af to semestre, der begynder den 1. juli og den 1. januar.

Stk. 2. Undervisningen tilrettelægges efter nedenstående timeplan:

	Ugentlige timer			
	1. sem.	2. sem.	3. sem.	4. sem.
<i>Fællesfag</i>				
Dansk	3	3	4	4
Religion	0	0	3	3
Historie	3	3	3	3
Biologi	3	2	0	0
Geografi	3	2	0	0
Matematik	5	5	0	0
Engelsk	4	3	4	4
Tysk	3	3	0	0
Samfundsfag	2	2	0	0
Musik/formning	2	2	0	0
Idræt	2	2	0	0
<i>Tilvalgsfag</i>				
Biologi	0	0	4	4
Matematik	0	0	6	6
Engelsk	0	1	3	3
Tysk	0	0	5	5
Samfundsfag	0	0	3	3
Musik	0	0	4	4
Formning	0	0	4	4
Idræt	0	0	4	4
3. fremmedsprog	0	3	4	4
Fysik	0	3	6	5
Kemi	0	0	5	5
Psykologi	0	0	3	3

Stk. 3. Valg af fagene musik og formning som tilvalgsfag forudsætter, at den studerende har haft det pågældende fag som fællesfag eller på anden måde har opnået tilsvarende grundlag.

Stk. 4. Det 3. fremmedsprog er fransk eller russisk, men kan med direktoratets godkendelse være spansk eller italiensk.

Stk. 5. Oprettelse af hold i et fag forudsætter, at mindst 7 studerende har tilmeldt sig.

Stk. 6. Der holdes eksamen i de enkelte fag ved udgangen af det semester, hvor undervisningen i faget afsluttes. Med henblik på udarbejdelsen af den i § 10 omhandlede opgave suspenderes undervisningen i 2. kursusår for alle studerende i én uge inden

for perioden fra 1. december til udgangen af februar.

Stk. 7. Der gives undervisning i latin til den lille latinprøve, jfr. bekendtgørelse nr. 231 af 10. juli 1964, i indtil 100 timer, hvis mindst 7 studerende har tilmeldt sig.

Stk. 8. Der kan afholdes fællestimer med foredrag, kunstneriske arrangementer o. lign. Studiekredse kan etableres uden for kursernes obligatoriske undervisning i indtil 20 timer pr. emne i løbet af et undervisningsår. Oprettelsen af studiekredse forudsætter, at mindst 10 studerende har tilmeldt sig. Fællestimer og studiekredse må ikke anvendes til undervisning i klassernes almindelige pensum eller til skriftlige prøver.

Stk. 9. Der kan etableres timer i fritidsport samt i frivillig undervisning i musik og i formning uden for den egentlige undervisningstid, hvis mindst 10 studerende har tilmeldt sig det enkelte hold.

Stk. 10. Fællestimer, studiekredse, fritidsport og frivillig undervisning i musik og i formning tilrettelægges med henblik på samarbejde med anden frivillig undervisning på undervisningsinstitutionen.

Stk. 11. Direktoratet kan fastsætte nærmere regler om den i stk. 8 og 9 nævnte undervisning.

§ 5. De studerende har pligt til at deltage i kursusundervisningen i fællesfag og i de tilvalgsfag, som de har tilmeldt sig, jfr. dog stk. 3-5, og til at udføre de skriftlige arbejder, som forlanges. Tilsidesættelse af denne pligt kan medføre bortvisning.

Stk. 2. En studerende, der har meldt sig til undervisning i latin, til en studiekreds, til fritidssport eller til undervisning i musik og i formning, efter § 4, stk. 7-9, er forpligtet til at deltage heri. Tilsidesættelse af denne pligt kan medføre udelukkelse fra fremtidig deltagelse i sådanne aktiviteter.

Stk. 3. Bestemmelserne i § 2, stk. 2 og 3 om fritagelse for prøve finder tilsvarende anvendelse med hensyn til fritagelse for deltagelse i undervisningen.

Stk. 4. Direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen kan fritage en studerende helt eller delvis for undervisning i et fag, hvis den studerende har sådanne forkundskaber i faget, at deltagelse i undervisningen helt eller delvis må anses for unødvendig. Ved hel fritagelse aflægges den

studerende prøve i faget efter de for selvstuderende gældende regler. Ved delvis fritagelse aflægger den studerende prøve i faget efter de for kursusstuderende gældende regler, med mindre direktoratet i det enkelte tilfælde bestemmer, at prøve i faget skal aflægges efter de for selvstuderende gældende regler.

Stk. 5. Rektor kan efter fornøden attestation fritage studerende for undervisningen i idræt, musik eller formning, når dette er begrundet i sygdom eller fysisk handicap.

Stk. 6. Direktoratet kan fastsætte nærmere bestemmelser om administrationen af bestemmelserne i stk. 1 og 2.

§ 6. Om undervisningen i de enkelte fag gælder reglerne i kapitel VI (§§ 27-45). Undervisningen skal omfatte træning i studieteknik.

Stk. 2. Undervisningen samordnes ved regelmæssige drøftelser, bl. a. af tværfaglig art, dels mellem lærerne indbyrdes, dels mellem lærerne og repræsentanter for de studerende. Samarbejdsudvalget eller et tilsvarende udvalg påser, at sådanne drøftelser finder sted. Ved begyndelsen af første semester samt i det semester, hvor et nyt fag påbegyndes, skal læreren enten sammen med de studerende udarbejde en plan for semesterets arbejde eller gøre de studerende bekendt med en sådan plan. Læreren og de studerende planlægger de følgende semestres arbejde i fællesskab. Læreren og de studerende drøfter i hvert semester regelmæssigt undervisningen. Såfremt lærere og studerende er enige herom, gennemføres der integreret undervisning mellem beslægtede fag i 2. halvdel af 2. semester.

Stk. 3. Kursernes lokaler skal så vidt muligt stå til rådighed for de studerende til selvstændigt arbejde uden for undervisningstiden. For fysik-, kemi-, biologi- og formningslokaler gælder dette dog kun, såfremt en af det pågældende fags lærere er til stede.

§ 7. Lærerne vejleder de enkelte studerende med hensyn til deres arbejde i fagene og giver en vurdering af standpunktet til de studerende, der fremsætter ønske herom.

Stk. 2. Ved hvert kursus udpeger rektor en eller eventuelt flere studievejledere. Studievejlederen udpeges for 3 år ad gangen og

skal godkendes af direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen.

Stk. 3. Studievejlederen giver de studerende individuel og kollektiv vejledning vedrørende spørgsmål af faglig, social, økonomisk og personlig art i forbindelse med deres uddannelsessituation. Som en del af denne vejledning indgår tilvalgsorientering, uddannelses- og erhvervsorientering samt studieteknik.

Stk. 4. Indføringen i almen studieteknik gives i løbet af første semester. Senere i kursusforløbet kan der gives timer i studieteknik i forbindelse med specielle situationer, f.eks. udarbejdelsen af den i § 10 omhandlede opgave og eksamenslæsningen. Hvor forholdene taler derfor, kan rektor udpege en anden end studievejlederen til at varetage timerne i studieteknik.

Stk. 5. Lærerne tilrettelægger den faglige vejledning af de studerende således, at den almene studieteknik koordineres med den specifikt faglige.

Stk. 6. Der anvendes til kollektiv vejledning, herunder studieteknik, indtil 20 timer pr. klasse i kursusforløbet. Rektor bestemmer, hvilke timer der skal anvendes, idet der dog tilstræbes en jævn fordeling over fagene.

§ 8. Kurserne yder efter anmodning vejledning til selvstuderende. Vejledningen omfatter:

1. Oplysning om de videregående uddannelser, højere forberedelseseksamen giver adgang til.

2. Rådgivning med hensyn til valgmuligheder ved højere forberedelseseksamen.

3. Oplysning om afholdelsen af laboratoriekursus, jfr. § 3, stk. 2, og om kravene i de enkelte fag og vejledning med hensyn til lærebøger, udarbejdelsen af større opgaver og lignende.

4. Faglig vejledning i et omfang svarende til en time pr. fag årligt.

5. Vejledning med hensyn til indstilling til og fremgangsmåden ved eksamen.

Stk. 2. Vejledningen gives af rektor eller studievejlederen og for de enkelte fags vedkommende af lærerne i faget.

Stk. 3. I fag, hvor omfanget af undervisningsstof og eksamenspensum helt eller delvis er angivet i timetal, fastsætter direktora-

tet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen omfanget, for så vidt angår selvstuderende.

III. Eksamensordningen.

§ 9. Ordinær eksamen afholdes i maj-juni og sygeeksamen i august-september.

Stk. 2. Om eksamensfordringerne og prøveformen i de enkelte fag gælder reglerne i kapitel VI (§§ 27-45), jfr. § 2, stk. 1.

Stk. 3. En eksaminand kan kun aflægge eksamen i et fag efter reglerne for kursusstuderende, hvis vedkommende kursus har attesteret på indstillingen, at den pågældende har fulgt undervisningen i faget regelmæssigt og på tilfredsstillende måde, jfr. dog § 5, stk. 4, sidste pkt.

Stk. 4. Direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen kan i særlige tilfælde dispensere fra bestemmelserne om de fag, den enkelte eksaminand skal aflægge prøve i, og om eksamensopgivelser og eksamensform for den enkelte eksaminand.

§ 10. Hver kursusstuderende udarbejder i 2. kursusår inden for perioden 1. december til udgangen af februar en større skriftlig opgave i et af de fag, hvori den studerende undervises i 2. kursusår, eller i faget geografi. Opgaven formuleres af læreren i vedkommende fag inden for et af den studerende valgt område af faget en uge før den skal afleveres.

Stk. 2. Selvstuderende kan udarbejde den i stk. 1 omhandlede opgave efter aftale med et godkendt kursus.

Stk. 3. Opgaven bedømmes af læreren og af en censor inden den 15. april. Der gives én karakter, jfr. § 24, stk. 4. Når besvarelsener er afleveret, sender rektor dem til censor i forseglet konvolut som anbefalet pakke. Efter bedømmelsen tilbagesender censor besvarelsener og karakterlisten i forseglet konvolut som anbefalet pakke til rektor. Læreren afleverer efter bedømmelsen sin karakterliste i en forseglet konvolut til rektor. Denne åbner derefter de to konvolutter og sender i afskrift lærerens karakterliste til censor og censors karakterliste til læreren. Senest to dage efter modtagelsen tilbagesender censor og lærer de modtagne afskrifter til rektor. Er der karakterer,

om hvilke den ene af parterne med rimelig begrundelse ønsker forhandling med den anden part, bemærkes dette på den tilsendte afskrift. Bestemmelserne i § 19, stk. 2 og 3 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Kursernes lokaler, bibliotek og øvrige udstyr skal være til rådighed for de kursusstuderende og eventuelle selvstuderende i den uge, hvori de kursusstuderende udarbejder opgaven. Fysik-, kemi-, biologisk og formningslokaler skal være til rådighed i et passende omfang afhængig af opgavernes karakter, og en af det pågældende fags lærere skal være til stede.

§ 11. Alle kan indstille sig til eksamen eller til prøverne i de enkelte fag uden hensyn til tidligere uddannelse. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

1. Den, der indstiller sig til eksamen i samtlige fag eller til den sidste prøve i eksamen, skal være fyldt 18 år inden den nærmest forudgående 1. februar.

2. I de fag, eksamen skal omfatte, skal der opgives et pensum og fremlægges rapporter m.v., som opfylder kravene i denne bekendtgørelses kapitel VI (§§ 27-45). For kursusstuderende udvælges opgivelserne i samråd med de studerende. Selvstuderende afleverer senest den 15. februar pensumopgivelserne til det kursus, hvor de ønsker at indstille sig til eksamen.

Stk. 2. En eksaminand kan indstille sig til eksamen i samme fag 3 gange.

Stk. 3. En kursusstuderende, der har fået karakteren 00 eller 03 ved en prøve ved udgangen af 1. kursusår, kan på ny indstille sig til prøven i den førstkommende sygeeksamenstermin.

Stk. 4. En eksaminand, der har aflagt prøve i alle fag, som højere forberedelseseksamen omfatter for den pågældende, jfr. § 1, stk. 2, men ikke har bestået eksamen, kan på ny indstille sig til prøve i et eller flere fag i den førstkommende sygeeksamenstermin.

Stk. 5. En eksaminand, der af anden grund end sygdom ikke har deltaget i eller fuldført en prøve i et eller flere fag, kan først på ny indstille sig til prøve i dette eller disse fag ved den næste ordinære eksamen.

Stk. 6. Direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen kan i særlige

tilfælde dispensere fra bestemmelserne i stk. 1, nr. 1 samt stk. 2 og 5.

§ 12. Rektor sender inden den 5. december direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen meddelelse om, hvor mange studerende der ventes at indstille sig til eksamen ved kursus, og hvilke lærere der skal eksaminere i hvert fag.

Stk. 2. Indstilling til eksamen sker på en blanket, der er udfærdiget af direktoratet. Blanketter udleveres af kurserne. Indstillingsblanketten udfyldes med de forlangte oplysninger — herunder om eventuel fritagelse for undervisning efter § 5, stk. 4 eller om ønske om fritagelse for prøve i religion efter § 2, stk. 2 — og afleveres senest den 15. februar til det kursus, hvor eksamen ønskes aflagt, sammen med de i blanketten angivne attester m.v. Indstillinger efter § 11, stk. 3 og 4 afleveres senest den 25. juni.

Stk. 3. Kurserne sender inden den 1. marts henholdsvis den 1. juli indberetning om indstillingerne til direktoratet og forelægger eventuelle tvivlsspørgsmål for dette. Aflæggelse af eksamen i spansk eller italiensk som 3. fremmedsprog skal godkendes af direktoratet, medmindre undervisningen er godkendt efter § 4, stk. 4. Kurserne giver de indstillede de nødvendige oplysninger om de af direktoratet fastsatte tider for prøverne m.v.

Stk. 4. Inden den 1. marts indsendes en nøjagtig fortegnelse i to eksemplarer over samtlige læsepena og eksamensopgivelser til direktoratet. Pensumsopgivelser og andre oplysninger om forberedelse til eksamen skal godkendes af direktoratet.

Stk. 5. Findes de ønskede tilvalgsfag ikke ved det pågældende kursus, aftaler direktoratet med den indstillede, ved hvilket andet kursus eksamen skal aflægges.

§ 13. For eksaminander, der har indstillet sig til eksamen i den ordinære eksamenstermin, men som på grund af sygdom ikke eller kun delvis har kunnet deltage i eksamen, afholdes der med de begrænsninger, der følger af stk. 2-4, sygeeksamen. Studerende, der på grund af sygdom er blevet forhindret i at skrive den i § 10 omhandlede opgave, kan skrive opgaven i sygeeksamensterminen. Kvindelige eksaminander, der på grund af menstruation eller graviditet er

forhindret i at gennemføre den praktiske prøve i idræt, kan aflægge denne i sygeeksamensterminen.

Stk. 2. Bliver en eksaminand på grund af sygdom forhindret i at møde til en af de fastsatte skriftlige eller mundtlige prøver til eksamen, skal der snarest gives rektor besked herom. Er sådan meddelelse ikke givet senest inden den pågældende prøves afslutning, betragtes eksaminanden som udeblevet fra prøven af anden grund end sygdom, jfr. § 11, stk. 5.

Stk. 3. Gennemfører en eksaminand trods sygdom en prøve, kan det ikke tillades eksaminanden at aflægge ny prøve inden for den ordinære eksamenstermin eller i den påfølgende sygeeksamenstermin, jfr. dog § 11, stk. 4.

Stk. 4. Er en under den mundtlige eksamen indtruffet sygdom ikke af længere varighed end, at det er muligt at flytte eksaminandens eksaminationstid(er) inden for den ordinære eksamenstermin, har eksaminanden ikke krav på at komme til sygeeksamen. Eksaminanden er dog ikke pligtig at lade sig eksaminere i to fag på samme dag.

Stk. 5. Tilmelding til sygeeksamen afleveres til kursus inden den 25. juni og indsendes inden den 1. juli gennem rektor til direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen. Tilmelding sker på en af direktoratet udfærdiget særlig blanket indeholdende en af Den almindelige danske lægeforenings attestudvalg godkendt lægeattest for, at eksaminanden på grund af sygdom ikke eller kun delvis har kunnet deltage i den ordinære eksamen eller er blevet forhindret i at skrive den i § 10 omhandlede opgave. Er en kvindelig eksaminand på grund af menstruation blevet forhindret i at gennemføre den praktiske prøve i idræt, er faglærerens erklæring tilstrækkelig attestation.

Stk. 6. Sygeeksamen afholdes efter de samme regler, som gælder for den tilsvarende ordinære eksamen, og omfatter de prøver, som eksaminanden på grund af sygdom ikke har kunnet påbegynde eller fuldføre.

§ 14. Kursernes rektorer har ansvaret for prøvernes forløb i overensstemmelse med bestemmelserne i denne bekendtgørelse og de af direktoratet for gymnasieskolerne og

højere forberedelseseksamen givne retningslinier. Ved skriftlige prøver medvirker der to censorer, ved mundtlige prøver og den i § 10 omhandlede opgave én censor. Censorerne beskikkes af undervisningsdirektøren.

Skriftlig eksamen.

§ 15. Opgaverne til de skriftlige prøver udarbejdes af en opgavekommission, hvis formand er undervisningsdirektøren for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen, og hvis øvrige medlemmer beskikkes af undervisningsdirektøren. Der skal være mindst to medlemmer for hvert af de fag, der skal udarbejdes opgaver i. Formanden bestemmer kommissionens forretningsgang og lader opgaverne trykke og udsende til skolerne.

§ 16. Direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen fastsætter tidspunktet for de skriftlige prøver. Der holdes kun én skriftlig prøve om dagen for hver eksaminand.

Stk. 2. Ved de skriftlige prøver i dansk, engelsk og tysk er det tilladt at benytte ordbøger, der er godkendt af direktoratet. Direktoratet fastsætter, hvilke hjælpemidler der i øvrigt må benyttes ved de skriftlige prøver.

§ 17. Direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen skal sende opgaverne til rektor senest 4 dage før den skriftlige eksamens begyndelse.

Stk. 2. Det fornødne antal eksemplarer af hver opgave, mindst 6 ud over eksaminandernes antal, lægges i en stærk og uigennemsigtig konvolut, der lukkes med olat og forsynes med påskrift om kursus' navn, eksamenstermin, opgavens art, eksemplarerens antal, ugedag, dato og klokkeslæt for den pågældende prøve samt arten af de tilføjede hjælpemidler. Opgavekonvolutterne sendes i anbefalet pakke til hvert enkelt kursus.

Stk. 3. Rektor skal åbne opgavepakken straks efter modtagelsen og forvisse sig om, at de fornødne opgavekonvolutter er til stede, at det rigtige antal eksemplarer er anført på disse, og at angivelsen af ugedag, dato og klokkeslæt stemmer med det tidligere tilsendte skema over skriftlig eksamen. Skulle

der være indløbet nogen fejl, må han straks underrette direktoratet derom.

Stk. 4. De enkelte opgavekonvolutter må ikke åbnes før det på dem angivne tidspunkt.

§ 18. Direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen fastsætter regler om tilsyn med prøverne, eksaminandernes anbringelse i eksamenslokalet, andre praktiske forhold og forsendelsen af besvarelserne til censorerne.

Stk. 2. Kommer en eksaminand for sent til en skriftlig prøve, kan han ikke deltage i prøven. Rektor kan dog tillade ham at deltage, hvis det må anses for helt udelukket, at han har fået nogen oplysning om opgaven, og rektor finder forsinkelsen rimeligt begrundet. Rektor skal straks efter prøven indberette sagen til direktoratet, der afgør, om prøven kan godkendes for den pågældende eksaminand.

Stk. 3. Hvis en eksaminand gribes i utvivlsomt forsøg på at skaffe sig eller give en anden eksaminand uretmæssig hjælp til besvarelsen, skal han straks bortvises fra eksamen, og sagen skal straks indberettes til direktoratet. Hvis der under prøven eller ved bedømmelsen opstår formodning om, at en eksaminand har skaffet sig eller ydet uretmæssig hjælp eller forsøgt herpå, indberettes det til direktoratet, der undersøger sagen. Bliver formodningen bekræftet, bortvises eksaminanden fra eksamen.

§ 19. Besvarelserne og censorernes karakterliste sendes som anbefalet pakke til kursus senest 10 dage før første dag i sommerferien. Rektor viser karakterlisten til faglæreren og overlader denne besvarelserne. Ønsker faglæreren efter at have gennemlæst besvarelserne med rimelig motivering at henstille til censorerne, at én eller flere af bedømmelserne tages op til revision, må forhandling herom indledes senest 2 dage efter, at læreren har modtaget besvarelserne.

Stk. 2. Karakterlisterne skal opbevares af kursus mindst et år.

Stk. 3. Besvarelserne kan udleveres til de eksaminander, der ønsker det, når de pågældende har modtaget eksamensbeviset. Besvarelser, som ikke udleveres, kan tilintetgøres efter et års forløb.

Mundtlig eksamen.

§ 20. Direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen sender kurserne meddelelse om skemaet for den mundtlige eksamen og om de beskikkede censorer, således at meddelelsen modtages senest 3 dage før den første skriftlige prøve.

Stk. 2. Når kursus har modtaget meddelelsen om de beskikkede censorer, sender det omgående censorerne meddelelse om eksamensopgivelserne. I fag, hvori der ved eksamen forelægges en ulæst tekst valgt af censor, gives der tillige censorerne meddelelse om, hvilket pensum eksaminanderne yderligere har læst i vedkommende fag.

§ 21. I fag, hvor der skal prøves i et opgivet pensum, skal læreren før prøvens begyndelse forelægge eksamensspørgsmålene for censor. Spørgsmålene skal fyldigt og alsidigt repræsentere hele det opgivne pensum. Censor har ret til at gøre henstilling til læreren om udskydelse af visse spørgsmål eller ændringer i deres form. Nægter læreren at følge sådanne henstillinger, skal censor efter eksamens afslutning indberette sagen til direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen. Det skal ligeledes indberettes, hvis vægtige dele af det opgivne pensum ikke kan drages ind i eksaminationen gennem de stillede spørgsmål.

Stk. 2. I fag, hvor der skal prøves i ulæst tekst valgt af censor, skal denne senest 7 dage før den mundtlige prøve sende læreren et eksemplar af de tekster, som han agter at benytte ved prøven, og en fortegnelse over de steder, han har i sinde at forelægge eksaminanderne. Denne fortegnelse skal indeholde så mange steder, at læreren kan udskyde indtil 1/5 af dem. Læreren har desuden ret til ved mundtlig forhandling før prøvens begyndelse at henstille til censor, at enkelte gloser opgives, eller visse forklaringer gives eksaminanderne, for så vidt han anser sådan hjælp for nødvendig.

Stk. 3. I fag, hvor der skal prøves i ulæst tekst valgt af eksaminator, skal denne senest 7 dage før eksamen sende censor en liste over de tekster, som han agter at forelægge eksaminanderne. For så vidt en tekst ikke er hentet i de almindeligt anvendte antologier, må den medsendes.

Stk. 4. Eksamensspørgsmålene tildeles eksaminanderne ved lodtrækning.

Stk. 5. Eksaminationen foretages udelukkende af faglæreren, og censor må ikke blande sig i den; finder han eksaminationen utilfredsstillende, har han dog ret til på et passende tidspunkt (når den enkelte eksamination er afsluttet) i enrum at forhandle med eksaminator om at føre en mere tilfredsstillende eksamination; retter eksaminator sig ikke derefter, skal censor umiddelbart efter prøvens afslutning indberette sagen til direktoratet. Kun undtagelsesvis kan censor gennem eksaminator eller med dennes tilladelse stille nogle enkelte spørgsmål til eksaminanden.

Stk. 6. Der censureres efter hver enkelt eksamination. Ved censureringen, hvor alene censor og eksaminator er til stede, skal censor udtale sin bedømmelse først.

Stk. 7. De mundtlige prøver er offentlige.

§ 22. Eksaminator sørger for, at det nødvendige materiale (bøger, kort, billeder o. lign.) er til stede ved de mundtlige prøver. Det påhviler eksaminator at orientere de studerende om, hvilke hjælpemidler der i faget er tilladt ved den mundtlige eksamen.

Stk. 2. Ved de mundtlige prøver gives en forberedelsestid. Egne notater fra undervisningen kan anvendes i forberedelsestiden. Direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen træffer afgørelse om forberedelsestidens længde og omfanget af hjælpemidlerne i øvrigt.

Stk. 3. Ved de mundtlige prøver må eksaminanden i forberedelsestiden ikke kunne henvende sig til andre om faglige emner. Eksaminanden skal så vidt muligt sidde alene i et lokale, navnlig ved prøver i fremmedsprog, hvor eksaminanden kan ønske at indøve oplæsning. Hvis flere eksaminander forbereder sig i samme lokale, skal der være behørigt tilsyn.

Eksamensprotokol.

§ 23. Ved hvert kursus føres der en eksamensprotokol, hvori karaktererne og de særkarakterer, der skal angives på eksamensbeviset, indføres af rektor eller en af ham dertil bemyndiget stedfortræder.

Stk. 2. Karaktererne for de skriftlige prøver indføres efter censorernes karakterliste. Har læreren ønsket forhandling med censorerne om bedømmelsen, jfr. § 19, stk. 1, afventes resultatet af denne forhandling.

Stk. 3. Karaktererne for de mundtlige prøver indføres efter eksaminators diktat og under censors kontrol eller efter en af eksaminator og censor underskrevet karakterliste. Karakterlisterne skal opbevares af kursus mindst et år.

Stk. 4. Karakteren for den i § 10 omhandlede opgave indføres efter lærerens og censors karakterlister. Har en af parterne ønsket forhandling om bedømmelsen, jfr. § 10, stk. 3, afventes resultatet af denne forhandling.

Stk. 5. Er dele af eksamen aflagt andetsteds, indføres det i eksamensprotokollen, hvor og hvornår de er aflagt, og hvilke karakterer der er givet, jfr. § 26, stk. 1 om attestation.

IV. Karaktergivning m. v.

§ 24. Der gives karakterer i de enkelte fag som anført i kapitel VI. Karakterskalaen er den i § 1 i bekendtgørelse nr. 32 af 4. februar 1963 om karakterskala fastsatte (13-skalaen). Skal en karakter fastsættes på grundlag af særkarakterer, udregnes et gennemsnitstal med én decimal. Svarer det beregnede tal ikke til et tal i karakterskalaen, bliver karakteren det nærmeste tal i skalaen. Hvis gennemsnitstallet ligger midt imellem to tal i karakterskalaen, afrundes der opad. Karakteren 13 kan ikke gives ved forhøjelse.

Stk. 2. Ved skriftlige prøver gives karaktererne af censorerne. Hver censor giver først sin karakter, og derefter fastsættes den endelige karakter ved mundtlig forhandling mellem censorerne. Bliver censorerne ikke enige, fastsættes karakteren som gennemsnitstallet mellem de af censorerne givne karakterer. Svarer gennemsnitstallet ikke til et tal i karakterskalaen, bliver karakteren det nærmeste højere tal i skalaen. Karakteren 13 kan kun gives, hvis censorerne er enige om det.

Stk. 3. Ved mundtlige prøver og ved prøver i musik, formning og idræt gives karakterer af censor og lærer (eksaminator). Disse giver først hver sin karakter og forhandler derefter om den endelige karakter. Hvis de ikke bliver enige, fastsættes karakteren som gennemsnitstallet mellem de to først givne karakterer. Svarer gennemsnitstallet ikke til et af tallene i karakterskalaen, bliver karakteren det nærmeste tal i skalaen; er gennem-

snitstallet midt mellem to på hinanden følgende karakterer i skalaen, bliver karakteren det nærmeste højere tal i skalaen, hvis censor har givet den højeste karakter, og det nærmeste lavere tal, hvis censor har givet den laveste karakter. Karaktererne 00 og 13 kan kun gives, hvis lærer og censor er enige om det. Hvis en karakter ikke gives på grundlag af enighed, skal censor indberette de af lærer og censor givne karakterer til direktoratet.

Stk. 4. Ved fastsættelsen af karakteren for den i § 10 omhandlede opgave finder de i stk. 3 fastsatte beregnings- og indberetningsregler tilsvarende anvendelse, dog at indberetningen foretages af rektor.

§ 25. Betingelserne for, at eksamen er bestået, er de samme som ved realeksamen og ved studentereksamen, jfr. bekendtgørelse nr. 32 af 4. februar 1963 om karakterskala § 2, stk. 1 og bekendtgørelse nr. 153 af 15. maj 1964 om dispensation i særlige tilfælde fra karakterkrav ved realeksamen og studentereksamen.

Stk. 2. I beregningen af, om betingelserne er opfyldt, indgår

1. karaktererne i fællesfag, når der ikke tillige er aflagt prøve med medtællende karakter i det pågældende fag som tilvalgsfag,
2. karaktererne i tilvalgsfag, jfr. dog stk. 4, og
3. karakteren for den i § 10 omhandlede opgave, for selvstuderende dog kun, hvis de selv ønsker det.

Stk. 3. For en eksaminand, der har aflagt prøve flere gange i samme fag, jfr. § 11, stk. 2, indgår den højeste af de opnåede karakterer i beregningen.

Stk. 4. Eksaminander, der har aflagt prøve i tilvalgsfag ud over det i § 1, stk. 2 fastsatte minimum, kan udelade karakteren i overskydende tilvalgsfag. Er faget tillige fællesfag, er det dog en betingelse herfor, at der er aflagt prøve med medtællende karakter i faget som fællesfag.

Stk. 5. Beregningen foretages af det kursus, hvor eksamen er fuldført. Er dele af eksamen aflagt andetsteds, sker beregningen til dels på grundlag af særlig attestation efter § 26, stk. 1.

V. Bevis.

§ 26. Eksaminander, der har aflagt prøve i enkelte fag eller grupper af fag under højere forberedelseseksamen, får efter anmodning en attestation fra vedkommende kursus med angivelse af karaktererne og eventuelle særkarakterer i det omfang, det følger af bestemmelserne om de enkelte fag, jfr. kap. VI. Blanketter hertil udfærdiges af direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen. Betingelserne for at bestå eksamen, jfr. § 25, stk. 1, angives på blanketten.

Stk. 2. Eksaminander, der har bestået eksamen, får et bevis for højere forberedelseseksamen. På beviset angives:

1. De karakterer, der er indgået i beregningen efter § 25. Der angives ingen gennemsnitskarakter.
2. Særkarakterer i det omfang, det følger af bestemmelserne i kap. VI.
3. Karakterer (og særkarakterer) i ikke medtællende fællesfag og i eventuelle ikke medtællende tilvalgsfag, hvis eksaminanden ønsker karaktererne angivet på beviset.
4. I hvilket af fællesfagene musik eller formning en kursusstuderende har fulgt undervisningen.
5. Hvor og hvornår eventuelle tidligere aflagte dele af eksamen er aflagt.

Er en eksaminand fritaget for prøver i et fag, jfr. § 2, stk. 2 og 3, skrives der „fritaget“ i karakterrubrikken for faget. Eksamensbeviset udstedes af rektor for det kursus, hvor eksamen er fuldført. Blanketter til eksamensbevis udfærdiges af direktoratet.

VI. Undervisning og eksamen i de enkelte fag.

(Ved sider forstås normalsider, dvs. for prosa 1300 bogstaver og for poesi 30 verslinier).

§ 27. Dansk.

Formål:

Formålet med undervisningen er, at de studerende udvikler deres evne til at læse engageret, reflekteret og kritisk, udvikler deres bevidsthed om sprogbrug og deres evne til at udtrykke sig i konkrete situationer,

oplever ældre og nyere litterære tekster umiddelbart og samtidig ser dem som led i en historisk situation, opnår et vist kendskab til andre perioders normer, ideer og udtryksformer, opnår en forøget indsigt i andre sociale og kulturelle miljøer end deres egne, uddyber deres kendskab til væsentlige kulturelle strømninger og problemstillinger i deres samtid og den umiddelbart forudgående tid.

Undervisningen:

A. Tekstlæsning.

(Ved tekster forstås såvel fiktive som ikke-fiktive tekster. Ved et værk forstås en større tekst eller et udvalg af mindre tekster, minimum 50 sider prosa eller 20 sider poesi).

1. a. Indføring i tekstlæsning med udgangspunkt i de studerendes egen situation. Forskellige synsvinkler anlægges. Læsning af forskellige typer af ikke-fiktive og fiktive tekster, herunder tekster fra de episke, lyriske og dramatiske hovedgenrer. Der læses mindst ét værk. Indføring i læsning af svensk og norsk (6-9 timer).

b. Temalæsning (ca. 25 timer). Tekster fra forskellige perioder fra middelalderen til vore dage samlet omkring et eller to temaer. Læsningen tilrettelægges således, at de studerende ud fra det valgte tema får et indtryk af forskellene i væsentlige perioders livssyn og udtryksformer. Hovedvægten lægges på tekster fra dansk sprogområde, men svensk, norsk og anden fremmedlitteratur kan inddrages. Der læses mindst ét værk. Idéhistoriske, kulturhistoriske eller andre historiske fremstillinger kan inddrages.

c. Periodelæsning (ca. 25 timer). Inden for en begrænset periode før 2. verdenskrig læses et antal tekster, der ses i sammenhæng med den tid, hvori de er skrevet. Der læses mindst ét værk. Svensk, norsk og anden fremmedlitteratur skal indgå. Perioden kan afgrænses litteraturhistorisk, men også ud fra andre historiske synspunkter.

d. Tekster fra nyeste tid (de sidste 30-35 år) (ca. 25 timer). Teksterne sammenstilles således, at de belyser udviklingen i det nævnte tidsrum. Svensk,

norsk eller anden fremmedlitteratur skal indgå. Der læses mindst ét værk. Materiale til belysning af idéhistoriske, kulturhistoriske og andre historiske forhold inddrages.

2. Herudover skal der læses tekster, der sammenstilles ud fra andre synspunkter end de foran nævnte, f. eks. forfatter-skab, genre, trivallitteratur, massemedier, film, litteraturkritik. Endvidere kan tekster vælges enkeltvis ud fra deres egenverdi.
3. Supplerende læsning. Individuelt eller i mindre grupper læses 8 værker, fordelt med 2 på hvert semester. 3 af værkerne kan vælges fra fremmed sprogområde. Værkerne vælges af de studerende og godkendes af læreren. Den enkelte studerendes læsning skal være nogenlunde alsidigt sammensat. I kortere eller længere form skal de studerende skriftligt redegøre for mindst 3 af de 8 værker.

B. Skriftlig fremstilling.

I begyndelsen af kursus arbejdes med skriftlig fremstilling med udgangspunkt i de studerendes egen situation, således at de bliver bevidste over for de sammenhænge, sproget bruges i. Arbejdet tilrettelægges så vidt muligt i nær tilknytning til de studerendes situation i og uden for kursus. Efter behov gives der en individualiseret undervisning i ortografi, tegnsætning m. v. og i forbindelse hermed en indføring i de nødvendige sider af grammatik og syntaks og en orientering om socialt og dialektalt betingede sprogbrug.

I hvert semester skrives 4 mindre og 3 større opgaver, dog arbejdes der i 3. semester i perioden indtil oktoberferien i stedet med én opgave (danskopgaven), der fortrinsvis skal være projektorienteret, dvs. orienteret mod en problemstilling uden for undervisningssituationen. Som led i dette arbejde udarbejdes mindre mundtlige og skriftlige forarbejder, og arbejdet afsluttes med en rapport i et omfang, der svarer til 6-8 maskinskrevne A 4-sider. I danskopgaven skal de studerende på elementært plan demonstrere, at de kan finde beslægtede synspunkter og holde dem ude fra hinanden, at de kan finde forskellige synspunkter og sætte dem i forhold til hinanden, at de kan

sammendrage et fyldigt materiale, og at de kan uddybe et abstrakt materiale. Arbejdet med danskopgaven svarer i omfang til halvdelen af det skriftlige arbejde, der udføres i 3. semester.

C. Konferencetimer.

Konferencetimerne benyttes af lærer og studerende til individualiseret vejledning i alle fagets discipliner.

Eksamen:

Der afholdes en skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve:

Der gives 5 timer til prøven. Eksaminanderne vælger mellem mindst 5 opgaver. Opgaverne kan stilles i forbindelse med fiktive tekster, ikke-fiktive tekster, billedmateriale eller dokumentarisk materiale, ligesom der kan stilles friere opgaver i tilknytning til et fagligt stof.

Den mundtlige prøve:

Eksaminanderne prøves på grundlag af ulæst tekst. Nogle af teksterne skal være lette og korte svenske eller norske tekster på originalsproget. Teksterne vælges af læreren og skal svare til de områder, der er arbejdet med i løbet af kursus. Der prøves i tekstforståelse og i evnen til selvstændigt at fremstille et stof på grundlag af et synspunkt, eksaminanden selv anlægger. Ved vanskeligere tekster kan der stilles enkelte vejledende spørgsmål. Eksaminanden skal på grundlag af sine notater give et oplæg til en samtale. Desuden skal eksaminanden i rimeligt omfang kunne sætte teksten i forbindelse med det læste stof.

Selvstuderende prøves desuden ved en kort samtale i 1 af de 8 værker, der er læst som supplerende læsning.

Der gives to karakterer, én for den skriftlige prøve og én for den mundtlige prøve.

§ 23. Religion.

Formål:

Formålet med undervisningen er, at de studerende erhverver sig kendskab til væsentlige elementer inden for såvel religiøs som

ikke-religiøs tilværelsestolkning og tilegner sig færdighed i metodisk behandling af dokumentarisk materiale og ud fra dette grundlag viser sig i stand til at debattere spørgsmål af religiøs og livsanskuelsesmæssig karakter.

Undervisningen:

Undervisningen omfatter:

1. religion hos naturfolkene (10-15 timer),
2. en eller to af følgende religioner: hinduisme, buddhisme, jødedom, islam, kinesisk religion eller japansk religion (20-25 timer),
3. kristendommen, herunder de gammeltestamentlige og andre tekster, der anses for betydningsfulde for forståelsen af Ny Testamente (25-30 timer),
4. etiske, religiøse og filosofiske opfattelser i nutiden, herunder ikke-religiøse helhedsopfattelser af tilværelsen (25-30 timer).

Under punkterne 1, 2 og 3 gennemgås: virkelighedsopfattelse, gudsopfattelse og menneskesyn, og der gives eksempler på religionens sociale, politiske og psykologiske funktion i bestemte geografiske og historiske miljøer.

Eksamen:

Der afholdes en mundtlig prøve.

Der gives ét spørgsmål i en ulæst tekst eller andet materiale. Spørgsmålene vælges således, at læst stof inddrages i eksaminationen.

Der gives én karakter.

§ 29. Historie.

Formål:

Formålet med undervisningen er, at de studerende

1. erhverver sig indsigt i samfundsforhold og menneskets rolle i samfundet i forskellige perioder af den historiske udvikling,
2. erhverver sig forudsætninger for og øvelse i at analysere og benytte historiske kilder og fremstillinger,
3. udvikler færdighed i at formulere og analysere samfundsproblemer, som de fremtræder i det historiske forløb, og

derved erhverver sig forudsætninger for selvstændig stillingtagen til samtidens problemer.

Undervisningen:

I første kursusår arbejdes der med introduktion af faget og to perioder af historien før ca. 1918, således at Nordens historie indgår i den ene periode. Desuden udarbejdes der en individuel opgave, historieopgaven, over et emne inden for en af de gennemarbejdede perioder. Emnet vælges i samråd med læreren, der giver vejledning under opgaveskrivningen og vurderer den færdige opgave. Hvis samarbejde med andre fag i 2. semesters sidste halvdel, jfr. § 6, stk. 2, gør det nødvendigt, kan den tid, der benyttes til gennemgang af de to perioder, begrænses tilsvarende. Tværfagligt samarbejde kan indeholde stof fra hele det historiske forløb.

I andet kursusår arbejdes der med historien efter ca. 1918. Ca. halvdelen af Verdens historie og Nordens historie skal behandles indgående. De øvrige områder behandles oversigtsmæssigt. Mindst halvdelen af det indgående behandlede stof skal ligge i tiden efter 1945.

Eksamen:

Der afholdes en mundtlig prøve.

Kursusstuderende:

Eksamensopgivelserne omfatter:

Den del af stoffet efter ca. 1918, som er indgående behandlet, og mindst 60 sider kildetekster, som der er arbejdet med under de opgivne områder. Opgives der særlig mange kilder til et stofområde, kan dette begrænses tilsvarende. Tværfagligt stof fra tiden efter ca. 1918 kan indgå i eksamensopgivelserne.

Der gives ét spørgsmål i det opgivne stof. Historieopgaven fremlægges ved eksamen.

Selvstuderende:

Eksamensopgivelserne omfatter:

Tiden før ca. 1918: To historiske perioder, hvori Nordens historie indgår i den ene. Mindst 30 sider kildetekster hørende til begge eller en af de opgivne perioder.

Tiden efter ca. 1918: Som for kursusstuderende.

Prøven omfatter:

1. en kort eksamination i det opgivne stof fra tiden før ca. 1918,
2. ét spørgsmål i det opgivne stof fra tiden efter ca. 1918.

Der gives én karakter.

§ 30. Biologi.

I. Fællesfag.

Formål:

Formålet med undervisningen er, at de studerende

1. sættes i stand til at erkende og formulere biologiske problemer, som har betydning for såvel det enkelte individ som for samfundet,
2. trænes i at anvende fagets principper og metoder og herunder bl. a. får deres kreative evner stimuleret,
3. erhverver sig viden om udvalgte emner inden for biologien,
4. opøves i at gennemføre kritiske analyser af information med biologisk indhold (f. eks. artikler og TV-udsendelser), således at de fagligt holdbare og de fagligt tvivlsomme elementer bliver fremdraget,
5. får mulighed for at erkende, at mange samfundsvigtige problemer kun løses ved at anvende viden og metoder fra flere fag, herunder biologi.

Undervisningen:

Undervisningen omfatter udvalgte emner inden for menneskets biologi på populationsniveau, idet fagets samfundsmæssige aspekter fremhæves overalt i undervisningen.

Udgangspunktet for undervisningen i de nedenfor nævnte emner skal være et alment problem, der indeholder biologiske elementer (f.eks. lighedsdebatten, eugenik, befolkningsekspllosionen, helseproblemer i U-lande og I-lande, seksualitet, aggressivitet, resourceproblemer, forureningsproblemer, arbejdsplads- og boligmiljøproblemer).

Undervisningsemner er:

1. Genetik.
Arv/miljø-problemstillingen.
Populationsgenetik.

2. Populationsbiologi.

Populationer i ligevægt og uligevægt.

3. Etologi.

Refleks, instinkt, prægning, indlæring og intelligensproblematikken.
Stof- og medicinmisbrug.

4. Økologi.

Abiotiske og biotiske miljøfaktorer.

Et enkelt af de fire nævnte hovedemner kan behandles mere dybtgående. I så fald kan et andet af de fire hovedemner udelades. Emnerne kan også behandles tværgående ud fra et overordnet tema.

I slutningen af 2. semester kan der etableres integration med beslægtede fag, jfr. § 6, stk. 2.

For at indøve den eksperimentelle side af faget skal principielle biologiske problemer i videst muligt omfang belyses gennem forsøg, der udføres af de studerende i umiddelbar tidsmæssig tilknytning til emnets teori.

Den eksperimentelle side af undervisningen skal i vid udstrækning være modelforsøg med andre organismer end mennesket.

Desuden skal de studerende udføre et eksperimentelt betonet arbejde, hvorunder der udføres flere eksperimenter inden for samme begrænsede fagområde.

Over eksperimenterne føres der laboratoriejournaler, og på grundlag heraf udarbejdes der et antal rapporter.

Eksamen:

Der afholdes en mundtlig prøve.

Der opgives det læste stof.

Ved prøven fremlægger *kursusstuderende* de udarbejdede rapporter og *selvstuderende* rapporter fra et af direktoratet godkendt laboratoriekursus.

Der gives én karakter.

II. Tilvalgsfag.

Formål:

Formålet med undervisningen er det samme som for fællesfag, dog med et højere niveau som mål svarende til den udvidede undervisning.

Undervisningen:

Undervisningen omfatter følgende emner, der skal aktualiseres og uddybes gennem samtaler og diskussioner:

1. Livsytringer på forskellige organisationsniveauer.

Stofproduktion, -optagelse, -transport, -omdannelse og -udskillelse, energiomsætninger, irritabilitet, bevægelse, forplantning (herunder gener og kromosomer) og autoregulation. Udvalgte eksempler hentes fra både plante- og dyreriget, herunder mennesket.

Som gennemgående temaer i undervisningen skal struktur/funktion-relationen og opretholdelse af balance (homøostasi) fremhæves. Gennemgangen af livsytringer skal desuden give eksempler til belysning af andre sider af biologien, specielt evolution og økologi. For at kunne inddrage konkrete organismer i en udviklingsmæssig problemstilling belyses principperne for den systematiske inddeling af plante- og dyreriget med udvalgte eksempler. Under behandlingen af emnet livsytringer inddrages biofysik og biokemi, ligesom mikroorganismernes betydning som forskningsobjekter omtales.

2. Økologi.

Med baggrund i såvel fællesfagsundervisning som udvidet undervisning på tilvalgsniveau tilstræbes der en faglig syntese ved gennemgang af en konkret biotop. Herunder skal begrebet succession belyses.

3. Speciale.

Inden for ovenstående emnerække vælges et emne eller et tværgående tema, der uddybes som speciale. Specialet kan være eksperimentelt betonet eller af litteraturkritisk karakter.

I den udstrækning det ønskes, og praktiske forhold tillader det, kan de studerende vælge et individuelt speciale.

Principielle biologiske problemer skal i videst muligt omfang belyses gennem forsøg, der udføres af de studerende i umiddelbar tidsmæssig tilknytning til emnets teori. Over eksperimenterne føres der laboratoriejournal, og på grundlag heraf udarbejdes der et antal rapporter.

Eksamen:

Der afholdes en skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Der opgives det læste stof.

Til den skriftlige prøve gives der 4 timer.

Ved den mundtlige prøve fremlægger kur-

susstuderende de udarbejdede rapporter og *selvstuderende* rapporter fra et af direktoratet godkendt laboratoriekursus.

Der gives én karakter på grundlag af en særkarakter for den skriftlige prøve og en særkarakter for den mundtlige prøve. Særkaraktererne, der tæller lige, angives på eksamensbeviset.

§ 31. Geografi.

Formål:

Formålet med undervisningen er, at de studerende erhverver sig viden om forskellige samfund/miljøer, således som de er bestemt af naturforhold, økonomi, teknologi, historisk udvikling og politisk system, opnår kendskab til menneskets afhængighed af og mulighed for at ændre sin omverden samt indøver færdigheder i at opsøge og bearbejde geografisk materiale. Gennem denne viden og disse færdigheder søges der skabt basis for, at de studerende kan tage begrundet og selvstændig stilling til omverdenen og dens problemer.

Undervisningen:

Første semester indledes med en kort introduktion. Herefter behandles grundlæggende principper vedrørende dataindsamling, analysemetoder, repræsentative modeller og sammenfattende teorier inden for såvel fysisk-geografiske fag som kulturgeografien af hensyn til en forståelse af den fysiske omverden og det kulturgeografiske miljø samt for at danne grundlag for den følgende undervisning i regionalgeografi.

Under regionalgeografien arbejdes der med et antal selvvalgte regioner, idet der enten lægges vægt på en helhedsbetragtning af regionen eller på en uddybning af en begrænset emnekreds inden for denne. Regionsvalget foretages bl. a. under hensyntagen til kriterierne funktionel/formel, størrelse samt dansk/udenlandsk.

I slutningen af andet semester arbejdes der med at skabe sammenhænge og overblik inden for faget, og der kan etableres integration med beslægtede fag, jfr. § 6, stk. 2.

De studerende udarbejder rapporter på grundlag af indsamlede, bearbejdede og vurderede oplysninger fra alment tilgængelige kilder.

Eksamen:

Der afholdes en mundtlig prøve.

Der gives ét spørgsmål inden for de gennemgåede emner. I tilknytning hertil forelægges der ukendt materiale. De kursusstuderendes rapporter fremlægges og kan indgå i eksaminationen.

Der gives én karakter.

§ 32. Matematik.**I. Fællesfag.***Formål:*

Formålet med undervisningen er, at de studerende opnår nogle matematiske kundskaber, som kan være dem til nytte i andre fællesfag og i deres øvrige dagligdag, samt at de får et indtryk af matematisk metode og tankegang.

Undervisningen:

Undervisningen omfatter:

1. Begreber fra mængdelære og logik; kombinatorik.

Mængde, delmængde; løsningsmængde til åbent udsagn, eksempler på løsning af simple ligninger og uligheder i én variabel; multiplikationsprincippet, kombinationer.

2. Funktionsbegrebet.

Definitions­mængde, funktions­værdi, værdi­mængde; injektiv funktion; funktioners monotoniforhold; omvendt funktion, sammensat funktion.

3. Specielle funktioner; grafisk fremstilling.

Lineær funktion, stykkevis lineær funktion, eksponentialfunktion; eksempler på funktioner fastlagt ved tabeller; koordinat-system, logaritmisk papir.

4. Deskriptiv statistik.

Talmæssig beskrivelse af observationer; hyppighed, frekvens, frekvensfordeling, kumuleret frekvensfordeling; grafiske beskrivelsesmidler; statistiske deskriptorer.

5. Sandsynlighedsregning; statistik.

Tilfældigt eksperiment, udfaldsrum, sandsynlighedsfunktion, endeligt sandsynlighedsfelt; stikprøveudtagning; binomialfordeling; binomialtest, herunder begreberne nulhypotese, kritisk mængde, signifikansniveau, enkelt- og dobbeltsidet test, fejl af 1. art.

6. Frie timer.

Der anvendes ca. 20 timer til uddybning af et af ovenstående emner eller til i samarbejde med et eller flere andre fag at arbejde med et område, hvor matematik anvendes.

Eksamen:

Der afholdes en skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve:

Der gives et opgavesæt, der består af et antal mindre opgaver, hvoraf nogle kan være valgfri. Til besvarelse heraf gives 4 timer. Der kan stilles opgaver i alle dele af det obligatoriske pensum undtagen det i punkt 6 nævnte.

Den mundtlige prøve:

Opgivelserne til den mundtlige prøve skal for *kursusstuderende* i omfang svare til ca. halvdelen af det obligatoriske pensum. *Selvstuderende* opgiver det pensum, der er fastlagt i punkterne 1-5.

Der gives ét spørgsmål, der er forment således, at flere dele af pensum kan berøres.

Der gives én karakter på grundlag af en særkarakter for den skriftlige prøve og en særkarakter for den mundtlige prøve. Særkaraktererne, der tæller lige, angives på eksamensbeviset.

II. Tilvalgsfag.*Formål:*

Formålet med undervisningen er, at de studerende opnår en sådan matematisk indsigt og et sådant kendskab til fundamentale matematiske begreber, metoder og tankegange, at de får det faglige grundlag for at gennemføre videregående uddannelser, der anvender matematik.

Undervisningen:

Undervisningen omfatter:

1. Elementære funktioner.

Polynomier i én variabel, herunder deres faktoropløsning; brudne rationale funktioner af én variabel; eksponentialfunktioner; logaritmefunktioner, herunder titallogaritmefunktionen og dens anvendelse ved beregninger; potensfunktioner; trigonome-

triske funktioner, herunder deres anvendelse ved behandlingen af retvinklede trekkanter.

2. Sandsynlighedsregning.

Betinget sandsynlighed; stokastisk variabel; middelværdi, spredning.

3. Infinitesimalregning.

Beskrivelse af begreberne grænseværdi og kontinuitet af en reel funktion af én reel variabel; differentiability af en reel funktion af én reel variabel; regneregler for differentiation; det approksimerende førstegradspolynomium; bestemmelse af funktioners værdimængde og monotoniforhold; simple eksempler på bestemmelse af funktioners asymptotiske egenskaber; tegning af plane kurver bestemt ved eksplicit givne funktioner; det bestemte integral som grænseværdi for summer; det ubestemte integral; regneregler for bestemte og ubestemte integraler, herunder partiel integration og integration ved substitution; bestemmelse af arealer og rumfang ved integration.

Eksamen:

Der afholdes en skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve:

Der gives et opgavesæt, hvoraf den enkelte eksaminand skal løse et antal opgaver med enkel problemstilling samt en mere omfattende opgave. Til besvarelse heraf gives 4 timer. Der kan stilles opgaver i alle dele af det for fællesfag og tilvalgsfag obligatoriske pensum undtagen det i punkt 6 under fællesfag nævnte.

Den mundtlige prøve:

Opgivelserne til den mundtlige prøve skal for *kursusstuderende* i omfang svare til ca. halvdelen af det samlede obligatoriske pensum for fællesfag og tilvalgsfag, idet hovedvægten lægges på tilvalgsfagets pensum. *Selvstuderende* opgiver hele det obligatoriske pensum for fællesfag og tilvalgsfag undtagen det i punkt 6 under fællesfag nævnte.

Der gives to spørgsmål, der begge er formet således, at flere dele af pensum kan berøres.

Der gives to karakterer, én for den skriftlige prøve og én for den mundtlige prøve.

§ 33. Engelsk.

I. Fællesfag.

Formål:

Formålet med undervisningen er en fortsat opøvelse af evnen til at forstå og benytte det engelske sprog både i mundtlig og i skriftlig form. Samtidig skal de studerende have et indtryk af karakteristiske sider af kulturen i de lande, der benytter det engelske sprog som udtryksmiddel, især England og U.S.A.

De studerende skal opnå en så høj grad af praktisk sprogbeherskelse, at de kan føre en almindelig samtale, udtrykke sig nogenlunde frit og læse middelsvære tekster.

Undervisningen:

Pensum skal, både for det intensivt og det ekstensivt læstes vedkommende, omfatte såvel fiktive tekster, repræsenterende forskellige genrer (novelle, drama, roman), som ikke-fiktive tekster af forskellig art (essays, avis- og tidsskriftartikler), hovedsagelig fra det 20. århundrede. Der læses såvel amerikanske som engelske tekster. Herudover kan der i et vist omfang indgå tekster fra de øvrige engelsktalende lande. I undervisningen kan der ikke alene benyttes trykte tekster, men også til en vis grad stof, der formidles gennem audio-visuelle hjælpemidler (taler, hørespil o. lign.).

Lærebøger i litteraturhistorie og realia kan ikke indgå i læsepensum.

Der læses intensivt 125 sider. Heraf kan indtil 25 sider konverteres til ekstensiv læsning i forholdet 2 til 5. Der læses ekstensivt 250 sider.

For hver fuld time anvendt til A/V undervisning kan læsepensum nedsættes med 2 sider under den intensive eller 5 sider under den ekstensive læsning. Den intensive læsning vil dog ikke kunne reduceres med mere end 20 sider under det gældende minimum.

Eksamen:

Der afholdes en skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve:

Der forelægges eksaminanden en sprogligt lettere tekst på engelsk. Til prøven gives 4

timer. Prøven består af en besvarelse på engelsk af et for hver enkelt tekst nærmere bestemt antal spørgsmål med valgmuligheder for eksaminanden blandt følgende emner:

1. en resuméagtig behandling,
2. en tekstvurdering med mulighed for personlig stillingtagen til teksten som helhed eller selvvalgte sider af den,
3. et antal spørgsmål til teksten,
4. en oversættelse fra dansk til engelsk på højst 100 ord, der har indholdsmæssig og sproglig (leksikalsk, grammatisk m. m.) tilknytning til den forelagte tekst.

Den mundtlige prøve:

Kursusstuderende opgiver et repræsentativt udvalg på 75 sider af det intensivt læste.

Selvstuderende opgiver det intensivt læste (125 sider).

Ved prøven forelægges en ulæst nutidig prosatekst på ca. $\frac{1}{2}$ side og et stykke fra de opgivne tekster på ca. $\frac{1}{3}$ side.

1. Ekstemporalteksten læses op. Forståelsen prøves enten ved oversættelse til dansk eller ved grundig udspørgning på engelsk til kontrol af forståelsen af sproglige enkeltheder.
2. Stykket fra de opgivne tekster læses ikke op. Med udgangspunkt i det forelagte føres en samtale på engelsk. Der skal ved eksaminationen prøves ikke blot i tekstforståelse, men også ved hjælp af stikprøver — fortrinsvis på engelsk — i eksaminandens præcise sproglige forståelse.

Der gives én karakter på grundlag af en særkarakter for den skriftlige prøve og en særkarakter for den mundtlige prøve. Særkaraktererne, der tæller lige, angives på eksamensbeviset.

II. Tilvalgsfag.

Formål:

Den generelle formålsformulering under fællesfag gælder også for faget som tilvalgsfag, dog således at de studerende med engelsk som tilvalg opnår færdighed i at læse og behandle tekster af større sværhedsgrad og bliver i stand til at udtrykke sig mere flydende og sikkert, såvel mundtligt som skriftligt.

Undervisningen:

Der læses intensivt 300 sider, hvoraf 50 sider skal læses laboratoriemæssigt som selvstændigt studium under lærerens vejledning. Af de øvrige 250 sider kan indtil 50 sider konverteres til ekstensiv læsning i forholdet 2 til 5. Der læses ekstensivt 500 sider.

I øvrigt gælder det under fællesfag anførte.

Eksamen:

Der afholdes en skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve:

Der forelægges eksaminanden en tekst på engelsk. Til prøven gives 5 timer. Prøven består af en besvarelse på engelsk af et for hver enkelt tekst nærmere bestemt antal spørgsmål:

1. som under fællesfag nr. 1-4.
2. en fri behandling på engelsk af ét af tre emner.

Den mundtlige prøve:

Kursusstuderende opgiver et repræsentativt udvalg på 150 sider af det intensivt læste, heraf mindst 40 sider af det laboratoriemæssigt læste.

Selvstuderende opgiver det intensivt læste (300 sider).

Ved prøven forelægges en ulæst nutidig prosatekst på ca. $\frac{3}{4}$ side og et stykke fra de opgivne tekster på ca. $\frac{1}{2}$ side. Lodtrækningen afgør, om spørgsmålet i de opgivne tekster falder inden for det laboratoriemæssigt læste eller ej.

Prøven afholdes som prøven i fællesfag.

Der gives to karakterer, én for den skriftlige prøve og én for den mundtlige prøve.

§ 34. Tysk.

I. Fællesfag.

Formål:

Formålet med undervisningen er en fortsat opøvelse af de studerendes evne til at forstå og benytte tysk gennem beherskelse af et centralt ordforråd og fortrolighed med de vigtigste sproglige strukturer. Gennem

arbejde med materiale fortrinsvis fra dette århundrede sigtes der mod, at de studerende får et indtryk af de tysktalende samfund og deres kulturelle forhold.

Undervisningen:

Pensum skal være varieret og omfatte såvel fiktive som ikke-fiktive tekster. I undervisningen kan aktuelt stof inddrages, f. eks. i form af avisartikler, og der kan ikke alene benyttes trykte tekster, men også til en vis grad stof, der formidles gennem audio-visuelle hjælpemidler (taler, hørespil o. lign.). Der skal i det daglige arbejde gives de studerende en vis øvelse i at udtrykke sig skriftligt som en naturlig hjælp til underbygning af den mundtlige sprogfærdighed. Der læses ca. 130 sider.

Eksamen:

Der afholdes en mundtlig prøve.

Kursusstuderende opgiver ca. 65 sider, der giver en alsidig repræsentation af det læste.

Selvstuderende opgiver det læste (dvs. ca. 130 sider).

Ved prøven forelægges en ulæst nutidig prosatekst på ca. $\frac{3}{4}$ side og et stykke fra de opgivne tekster på ca. $\frac{1}{3}$ side.

1. Ekstemporalt teksten læses ikke op. Forståelsen prøves på følgende måde: først giver eksaminanden et resumé af hovedpunkterne på dansk, derefter en oversættelse til dansk af ca. halvdelen af den forelagte tekst. Eksaminator afgør på forhånd, hvilken halvdel der skal oversættes, og meddeler dette til eksaminanden umiddelbart før forberedelsestiden.
2. Stykket fra de opgivne tekster læses op, og med udgangspunkt i det forelagte føres en samtale på tysk, der prøver eksaminandens forståelse af teksten.

Der gives én karakter.

II. Tilvalgsfag.

Formål:

Den generelle formålsformulering under fællesfag gælder også for faget som tilvalgsfag, dog således at der på alle de nævnte punkter bliver tale om en fortsat progression, og således at den skriftlige sprogfærdighed får en større plads.

Undervisningen:

Pensum skal være af mere krævende art end i fællesfaget og omfatte såvel fiktive tekster, repræsenterende forskellige genrer, som ikke-fiktive tekster af forskellig art. Der kan ikke alene benyttes trykte tekster, men også til en vis grad stof, der formidles gennem audio-visuelle hjælpemidler (taler, hørespil o. lign.).

Læsepensums omfang skal være ca. 150 sider. Herudover skal der i et vist omfang arbejdes med materiale, der kan tjene til yderligere belysning af det centrale læsepensum; en del af dette supplerende stof kan være bearbejdet af enkelte studerende, som formidler indholdet til resten af klassen, f. eks. i referatform; det kan dreje sig om afsnit i længere tekster, om artikler i f. eks. aviser eller opslagsværker og om båndmateriale. Op til ca. 40 sider af læsepensum kan gennemgås laboratoriemæssigt, samtidig med at læsepensums samlede omfang tilsvarende kan reduceres med op til 20 sider.

Eksamen:

Der afholdes en skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve:

Der forelægges eksaminanden en tekst på tysk. Prøven består dels i oversættelse til dansk af nogle i indholdsmæssig henseende centrale linier, dels i besvarelse på tysk af en række spørgsmål til teksten, stillet i forbindelse med oversættelsen og varierende fra mere bundne til mere frie. Eksaminanden skal have muligheder for at vælge mellem disse spørgsmål.

Til prøven gives 5 timer.

Den mundtlige prøve:

Kursusstuderende opgiver et repræsentativt udvalg på 75 sider af læsepensum.

Selvstuderende opgiver hele læsepensum (dvs. ca. 150 sider).

Ved prøven forelægges en ulæst nutidig prosatekst på ca. $\frac{3}{4}$ side og et stykke fra de opgivne tekster på ca. $\frac{1}{3}$ side.

Prøven afholdes som prøven i fællesfag.

Der gives én karakter på grundlag af en særkarakter for den skriftlige prøve og en særkarakter for den mundtlige prøve. Særkaraktererne, der tæller lige, angives på eksamensbeviset.

§ 35. Fransk.*Formål:*

Formålet med undervisningen er, at de studerende får sådanne forudsætninger, at de kan forstå en lettere fransk tekst og føre en elementær samtale på fransk.

Undervisningen:

Der læses ca. 150 sider. I pensum indgår eventuelt et begynder-system, dog højst med 25 sider. I undervisningen kan der ikke alene benyttes trykte tekster, men også til en vis grad stof, der formidles gennem audiovisuelle hjælpemidler.

Eksamen:

Der afholdes en mundtlig prøve.

Kursusstuderende opgiver 65 sider af det læste stof.

Selvstuderende opgiver 125 sider.

De opgivne sider må ikke tages fra begynderstoffet.

Ved prøven forelægges en ulæst nutidig prosatekst på ca. $\frac{1}{2}$ side og et stykke fra de opgivne tekster på ca. $\frac{1}{2}$ side.

1. Ekstemporalt teksten oversættes i sin helhed.
2. Stykket fra de opgivne tekster læses op, og med udgangspunkt i det forelagte tekststykke føres en elementær samtale på fransk. Den opgivne tekst oversættes normalt ikke.

Der gives én karakter.

§ 36. Russisk.*Formål:*

Formålet med undervisningen er, at de studerende får sådanne forudsætninger, at de kan forstå en lettere russisk tekst og føre en elementær samtale på russisk.

Undervisningen:

Der læses 40 sider prosa ud over det egentlige begynderstof.

Eksamen:

Der afholdes en mundtlig prøve.

Der opgives det læste stof bortset fra begynderstoffet.

Der prøves i oplæsning og oversættelse af et stykke på ca. $\frac{1}{2}$ side af de opgivne tekster. Med teksten som grundlag føres en elementær samtale på russisk.

Der gives én karakter.

§ 37. Spansk.

Undervisning og eksamen foregår efter en af direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen godkendt plan.

§ 38. Italiensk.

Undervisning og eksamen foregår efter en af direktoratet for gymnasieskolerne og højere forberedelseseksamen godkendt plan.

§ 39. Samfundsfag.

I. Fællesfag.

Formål:

Formålet med undervisningen er at sætte de studerende i stand til at overskue og deltage i beslutninger i forskellige sociale systemer.

For at opnå dette skal undervisningen opfylde en række delmål:

1. at de studerende erhverver sig kendskab til drivkræfter, der er væsentlige for samfundsudviklingen, indsigt i nogle centrale økonomiske, sociale, politiske og kulturelle forhold, problemer og sammenhænge, kendskab til, hvorledes beslutninger træffes i forskellige typer af sociale systemer.
2. at de studerende sættes i stand til præcist og systematisk at kunne iagttage samfundsforhold, kritisk at kunne vurdere samfundsfagligt stofs anvendelighed til at belyse et opstillet problem, at formulere problemstillinger til et samfundsfagligt emne, at analysere værdielementerne bag et givet udsagn.
3. skabe interesse hos de studerende for samfundsforhold og give de studerende forudsætninger for at beskæftige sig med disse,
4. fremme de studerendes mulighed for at klargøre forudsætninger og værdielementer bag egne og andres synspunkter, udsagn og handlinger.

Undervisningen:

Undervisningen bygger på teorier, metoder og resultater hentet fra fagene sociologi, økonomi og politologi.

Undervisningen omfatter arbejdet med 2-3 stofområder. Et stofområde kan enten være et område inden for et af fagene sociologi, økonomi og politologi eller et emne, der tages op på tværs af de tre fag. Mindst et af stofområderne skal være et tværgående emne. De emner og samfundsfaglige fænomener, der udgør undervisningens indhold, skal have en vis bredde.

En væsentlig del af undervisningen skal omfatte arbejde med tekst-, tabel- og diagrammateriale i tilknytning til de valgte stofområder. Endvidere kan lydånd, billedånd, film etc. indgå som undervisningsmateriale.

I slutningen af 2. semester kan der etableres integration med beslægtede fag, jfr. § 6, stk. 2.

Eksamen:

Der afholdes en mundtlig prøve.

Kursusstuderende opgiver det læste stof, herunder tekst-, tabel- og diagrammateriale m.v., der har været anvendt i undervisningen.

Selvstuderende opgiver 2-3 stofområder. En væsentlig del af opgivelserne skal være tekst-, tabel- og diagrammateriale, der knytter sig til de valgte stofområder.

Der gives ét spørgsmål i tilknytning til et udleveret materiale. Materialet skal enten være behandlet i undervisningen eller være af samme karakter som dette materiale.

Der gives én karakter.

II. Tilvalgsfag.

Formål:

Formålet med undervisningen er det samme som for fællesfaget, dog skal de studerende herudover opnå indsigt i sider af samfundsfagernes teori- og metodeproblemer.

Undervisningen:

Undervisningen bygger på teorier, metoder og resultater hentet fra fagene sociologi, økonomi og politologi.

Undervisningen omfatter arbejdet med 2-3 stofområder, således at metode- og

teori-problemer tages op i relation til områderne. De valgte stofområder kan være mere specielle end for fællesfagets vedkommende.

Ligesom for undervisningen i fællesfaget gælder det, at en væsentlig del af undervisningen skal omfatte arbejde med tekst-, tabel- og diagrammateriale m. v.

Eksamen:

Der afholdes en mundtlig prøve.

Kursusstuderende opgiver det læste stof, herunder tekst-, tabel- og diagrammateriale m.v., der har været anvendt i undervisningen.

Selvstuderende opgiver 2-3 stofområder. En væsentlig del af opgivelserne skal være tekst-, tabel- og diagrammateriale, der knytter sig til de valgte stofområder. Er der ikke aflagt prøve i faget som fællesfag, skal der i alt opgives 4-6 områder.

Der gives ét spørgsmål i tilknytning til et udleveret materiale. Materialet skal enten være behandlet i undervisningen eller være af samme karakter som dette materiale.

Der gives én karakter.

§ 40. Musik.

I. Fællesfag.

Formål:

Formålet med undervisningen er, at de studerende udvikler deres interesser for, deres viden om og deres færdigheder i musik.

Undervisningen:

Undervisningen omfatter 1. musikudøvelse, 2. gennemgang af musikværker og 3. orientering om musikkens stilling i samfundet. Elementær musik- og høre-lære indrages i undervisningen i det omfang, det er nødvendigt for arbejdet med punkterne 1 og 2.

Musikudøvelse omfatter en- og flerstemmig sang, sammenspil og eventuelt dans og bevægelse til musik. Gennemgangen af *musikværker* skal omfatte både ældre og nyere stof, herunder også helt ny musik (symfonisk musik, elektronisk musik, jazz, beat m. v.). Ved gennemgangen lægges der vægt på oplevelsen og forståelsen af det enkelte værks kunstneriske virkemidler samt

af dets tilknytning til anden musik og til andre fagområder. I orienteringen om *musikkens stilling i samfundet* arbejdes der med forhold omkring musiks fremstilling, distribution og modtagelse med henblik på at opnå en forståelse af musiks forskellige funktioner.

Eksamen:

Der afholdes ikke eksamen.

II. Tilvalgsfag.

Formål:

Formålet med undervisningen er, at de studerende udvikler deres interesser for, deres viden om og deres færdigheder i musik.

Undervisningen:

Undervisningen omfatter 1. sang, 2. spil, 3. sang og/eller spil i gruppe, eventuelt med udarbejdelse af lettere arrangement, 4. musik- og hørelære samt 5. musikorientering.

Undervisningen i *sang* omfatter både solosang, enstemmig fællessang og flerstemmige satser. Undervisningen i *spil* kan vælges inden for alle almindelige orkesterinstrumenter samt klaver, orgel, harmonika, guitar og blokfløjte. Til denne undervisning anvendes en af de 4 ugentlige timer. Undervisningen kan enten gives som holdundervisning af normal lektionslængde med tre deltagere pr. hold, eller som enkeltmandsundervisning, hvor de studerende hver får $\frac{1}{3}$ lektionslængde. I *gruppearbejdet med sang og/eller spil* deltager de enkelte studerende i så vid udstrækning som muligt i udarbejdelsen af arrangementet. I *musiklære* bygges der videre på det i fællesfaget opnåede grundlag, især med hensyn til harmonik (herunder becifring). I *hørelære* udvikles evnen til at tilegne sig og gengive et nodebillede. I *musikorientering* gennemgås mindst 5 værker eller enkeltsatser repræsenterende forskellige perioder og genrer. Værkernes musikhistoriske og samfundsmæssige baggrund og fremherskende træk med hensyn til stil, form, tematisk materiale, instrumentanvendelse m. m. belyses. Der arbejdes med både ældre og nyere musik, herunder jazz og beat.

Eksamen:

Der afholdes én prøve.

Kursusstuderende:

Der eksamineres i fem discipliner:

1. Eksaminanden synger en selvvalgt sang.
2. Hver eksaminand deltager i en gruppefremførelse med solistisk besætning og højst 5 deltagere, så vidt muligt arrangeret af gruppe-medlemmerne selv. Noder eller andet grafisk materiale skal foreligge. I gruppefremførelsen kan kun deltage eksaminander fra det pågældende hold. Gruppefremførelsen kan være vokal, instrumental eller kombineret vokal/instrumental.
3. Eksaminanden spiller en selvvalgt soloopgave.
4. En ukendt melodi på 12-16 takter indøves med instrument til rådighed og gengives vokalt uden støtte af instrument.
5. På grundlag af et ukendt båndeksempel med tilhørende partitur eller andet skriftligt materiale valgt i tilknytning til årets pensum redegør eksaminanden for det pågældende musikstykkets form, temaer, stil m. m. og sætter det i relation til de gennemgåede værker.

Selvstuderende:

Der eksamineres i fire discipliner.

1. Eksaminanden synger 2 sange ud af et af eksaminanden opgivet pensum på 10 sange. Den ene vælges af censor og den anden af eksaminanden selv.
2. Som kursusstuderende punkt 3.
3. Som kursusstuderende punkt 4.
4. På grundlag af et ukendt båndeksempel med tilhørende partitur eller andet skriftligt materiale valgt i tilknytning til et opgivet pensum på 5 værker eller enkeltsatser redegør eksaminanden for det pågældende musikstykkets form, temaer, stil m. m. og sætter det i relation til de opgivne værker, herunder disses musikhistoriske og samfundsmæssige baggrund. Det opgivne pensum skal repræsentere forskellige perioder og genrer.

Der gives én karakter.

§ 41. Formning.**I. Fællesfag.***Formål:*

Formålet med undervisningen er, at de studerende udvikler deres fornemmelse for form, farve og rum for derved at blive i stand til at finde og uddybe personlige udtryksformer, at de udvikler deres grundlag for kritisk vurdering af alle former for visuelle indtryk, og at de får deres forståelse for visuelle udtryk skærpet.

Undervisningen:

De studerende skal udføre billedeeksperimenter i forskellige materialer, arbejde med analyse af visuelle indtryk, herunder originale arbejder, samt beskæftige sig med faglitteratur. Sammenhængen mellem det eksperimentelle og det analytisk teoretiske arbejde fremhæves.

De studerende skal erhverve sig et elementært kendskab til:

1. Forudsætningerne for et arbejde med sort/hvidt.
2. Farveteori.
3. Billedkomposition.
4. Tredimensional fremstilling.
5. Registrering af synsmæssige indtryk.
6. Billedanalytiske metoder.

Eksamen:

Der afholdes ikke eksamen.

II. Tilvalgsfag.*Formål:*

Formålet med undervisningen er, at de studerende øger deres viden om billedsproget som menneskelig udtryksform og styrker deres muligheder for selvstændig stillingtagen til kunstneriske og visuelle problemer.

Undervisningen:

Undervisningen omfatter arbejde med de under fællesfaget behandlede områder, således at disse uddybes såvel praktisk eksperimentelt som teoretisk.

Eksamen:

Der afholdes en prøve i praktisk arbejde og en mundtlig prøve.

*Kursusstuderende:**Prøven i praktisk arbejde:*

Eksaminanden fremlægger og kommenterer de i løbet af de to år udførte formningsarbejder, herunder eventuelle gruppearbejder og skriftlige arbejder. Censor og eksaminator bedømmer samtlige arbejder.

Den mundtlige prøve:

Prøven skal vise eksaminandens selvstændige vurderingssevne og stillingtagen til kunstneriske og visuelle problemer. Prøven tager sit udgangspunkt i den studerendes arbejder, reproduktioner eller andet materiale.

Selvstuderende:

Eksaminanden oplyser på eksamensindstillingen, hvilken litteratur og hvilke discipliner der er arbejdet med inden for formningsområderne ved eksamensforberedelsen. Det opgivne eksamensstof skal dække de krav, der er angivet i afsnittet om undervisningen, på en sådan måde, at stoffet bedømmes fra flere sider.

Prøven i praktisk arbejde:

Ved prøvens begyndelse fremlægger eksaminanden 10-15 selvstændigt udførte arbejder, hvoraf mindst to skal være tegninger, to inden for andre sort/hvid discipliner, to i farve og to tredimensionelle arbejder. Disse arbejder bedømmes ikke, men danner grundlag for eksamensopgaven, som gives inden for det af eksaminanden opgivne stof, og som bedømmes af censor og eksaminator.

Til udarbejdelse af opgaven gives der 4 timer.

Den mundtlige prøve:

Redegørelse for eksamensopgaven og i tilknytning hertil en prøve, som skal vise den studerendes selvstændige vurderingssevne og stillingtagen til kunstneriske og visuelle problemer. Prøven tager sit udgangspunkt i reproduktioner eller andet materiale.

Der gives én karakter på grundlag af en særkarakter for prøven i praktisk arbejde og en særkarakter for den mundtlige prøve. Særkaraktererne, der tæller lige, angives på eksamensbeviset.

§ 42. Idræt.

I. Fællesfag.

Formål:

Formålet med undervisningen er, at de studerende

1. får mulighed for at lære grundprincipperne for samt betydningen af at bringe sig i god fysisk form,
2. opnår kendskab til elementær arbejdsteknik og bevægelseslære,
3. erhverver sig færdighed i faget,
4. motiveres for fortsat fysisk aktivitet.

Undervisningen:

Undervisningen omfatter:

Grundtræning:

1. Opvarmningsprogrammer omfattende enkle, totalitetsprægede øvelser, hvor de vigtigste led og muskelgrupper inddrages. Hop og løb indgår, således at opvarmningsprogrammet får konditionsgivende effekt.
2. Konditionstræning, træning af muskelstyrke og muskeludholdenhed samt opøvelse af leddenes naturlige bevægelighed.
3. Indøvelse af et grundtræningsprogram til brug efter kursustiden.

Arbejdsteknik:

Grundprincipperne for rigtige arbejdsstillinger, siddende og stående, samt løfte-, bære-, trække- og skubbeteknik.

Specialdiscipliner:

Under hensyntagen til holdenes størrelse og kursusstedets faciliteter vælges specialdisciplinerne i samråd mellem lærer og de studerende. Undervisningen i en specialdisciplin skal omfatte mindst 12-15 timer. Som specialdiscipliner kan nævnes: atletik, badminton, basketball, fodbold, håndbold, volleyball, kreativ bevægelse, redskabsgymnastik, rytmisk gymnastik, orienteringsløb, svømning og vinteridræt.

I den udstrækning det er muligt, er det ønskeligt, at funktionel bevægelsesteknik (f. eks. fjedreteknik, balance, timing, rigtig dosering af kraftindsats, faldteknik, totalitetsprincip) inddrages i undervisningens forskellige discipliner.

De studerende undervises i kunstigt åndedræt efter anerkendte metoder.

Eksamen:

Der afholdes ikke eksamen.

II. Tilvalgsfag.

Formål:

Formålet med undervisningen er, at de studerende får mulighed for i forhold til fællesfaget

1. at udbygge det opnåede grundlag,
2. at tilegne sig bedre indsigt og større færdighed i faget,
3. at arbejde mere selvstændigt på grundlag af den øgede teoretiske viden.

Undervisningen:

Der anvendes to timer ugentlig til teori og to timer ugentlig til grundtræning og specialdiscipliner i såvel 3. som 4. semester.

Teori:

Gennemgang af elementær arbejdsfysiologi og speciel teori med særligt henblik på arbejdsteknik og grundtræningens elementer. Den teoretiske gennemgang belyses ved mindst 8 enkle øvelser og eksperimenter. De studerende udfører rapporter over de udførte forsøg. Hovedvægten lægges på følgende emner: kondition og konditionstræning — træning af muskelstyrke (isotonisk og isometrisk) — muskelømhed — træthed — føden (fedme og motion) — forskellige faktorerers indflydelse på den fysiske præstationsevne — testning — teoretisk baggrund for løfte- og bæreteknik.

Grundtræning:

Som i fællesfaget.

Specialdiscipliner:

Under hensyntagen til holdenes størrelse og kursusstedets faciliteter vælges 2-3 specialdiscipliner i samråd mellem lærer og de studerende.

Eksamen:

Der afholdes en mundtlig prøve og en praktisk prøve.

Den mundtlige prøve:

Kursusstuderende: Der opgives det læste stof. Eksaminandens rapporter fremlægges.

Der gives ét spørgsmål. Eksaminationen kan ske på grundlag af et forelagt materiale (f. eks. rapporter, forsøgsresultater, tabeller).

Selvstuderende: Som kursusstuderende. Der fremlægges rapporter fra et af direktoratet godkendt laboratoriekursus.

Den praktiske prøve:

Kursusstuderende: Der vises et opvarmingsprogram og et muskelstyrke- eller muskeludholdenheds- eller konditionstræningsprogram. Efter eksaminandens eget valg vises tekniske færdigheder i to af de specialdiscipliner, der er undervist i under tilvalg. I begge discipliner vises efter eksaminandens eget valg tre forskellige tekniske færdigheder. Dette gælder dog ikke i rytmisk gymnastik og kreativ bevægelse, hvor der vises et program af 4-6 minutters varighed. I boldspillene demonstreres udnyttelsen af den tekniske kunnen i en spillesituation.

Selvstuderende: Som kursusstuderende. Dog er eksaminandens valg af specialdiscipliner betinget af kursusstedets faciliteter. I boldspillene vises ingen spillesituation.

Der gives én karakter på grundlag af en særkarakter for den mundtlige prøve og en særkarakter for den praktiske prøve. Særkaraktererne, der tæller lige, angives på eksamensbeviset.

§ 43. Fysik.

Formål:

Formålet med undervisningen er, at de studerende får indsigt i centrale områder af den klassiske fysik og kendskab til dele af den moderne fysik samt en orientering i andre dele af fysikkens arbejdsområder.

Undervisningen:

Faget er såvel eksperimentelt som teoretisk. De eksperimentelle elementer er demonstrationsforsøg og forsøg, der udføres af de studerende. De fysiske eksperimenter skal på grundlag af det teoretiske stof give de studerende en forståelse af den naturvidenskabelige arbejds metode. I det teoretiske stof skal fysikkens bevarelsesprincipper være et sammenkædende element, ligesom opgaveløsning skal have en fremtrædende

plads. Faget og dets resultater skal vises som en menneskelig bestræbelse på at beskrive og at forstå naturen, herunder disse resultaters indflydelse på teknologi og økonomi samt på det enkelte individ.

Undervisningen omfatter følgende emner inden for mekanik (nr. 1-10), varmelære (nr. 11-13), elektricitetslære (nr. 14-21) og atomfysik (nr. 22-24):

Mekanik.

1. Bevægelsesligningerne for retlinet bevægelse med konstant hastighed og konstant acceleration.
2. Newtons love.
3. Arbejde, potentiel og kinetisk energi, effekt.
4. Bevægelsesmængdesætningen, arbejds-sætningerne (resulterende krafts arbejde) og energisætningen, herunder anvendelse på gnidning mellem faste stoffer i bevægelse.
5. En partikels bevægelse i et homogent kraftfelt.
6. Jævn cirkelbevægelse, kinematisk og dynamisk.
7. Gravitationsfelt og potentiel energi.
8. Harmonisk svingning.
9. Plane, harmoniske bølger og superpositionsprincippet.
10. Huygens princip anvendt på tilbagekastning, brydning og bøjning.

Varmelære.

11. Temperaturbegrebet og kinetisk molekylteori.
12. Gaslove for ideale gasser.
13. Varmeteorien 1. hovedsætning med eksempler.

Elektricitetslære.

14. Elektrisk ladning, stationær elektrisk strøm og elektrisk energi.
15. Ohms love. Sættning af resistorer.
16. Coulombs lov, elektrostatisk feltstyrke og elektrisk potential.
17. Kapacitans, pladekapacitor og elektrostatisk energi.
18. Magnetfelt. Strømførende leder i magnetfelt.
19. Ioners bevægelse i homogene elektriske og magnetiske felter.
20. Eksempler på magnetfelt omkring strømførende ledere.
21. Magnetisk flux og induktionsloven.

Atomfysik.

22. Atommodel. Emission og absorption af elektromagnetisk stråling. Spektre.

23. Kernestråling, halveringstid.

24. Eksempler på kernereaktioner.

Der skal udføres laboratorieøvelser over centrale problemstillinger i et omfang svarende til 30 timer. De studerende udarbejder rapporter over de udførte laboratorieøvelser.

Konferencetimerne benyttes af lærer og studerende til individualiseret vejledning i alle fagets discipliner.

Eksamen:

Der afholdes en skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve:

Der gives 4 timer til prøven. Direktoratet fastsætter, hvilket pensum inden for de foran anførte emner der opgives. Prøven skal omfatte såvel kvantitative problemer som problemer, hvor eksaminanden skal vise indsigt og kombinationsevne ved en kvalitativ besvarelse af spørgsmål.

Den mundtlige prøve:

Kursusstuderende opgiver et pensum på $\frac{2}{3}$ af de angivne emner. Alle fire hovedområder skal være repræsenteret. Der opgives 10 af de praktiske øvelser med rapporter. Rapporter over alle de udførte øvelser fremlægges.

Selvstuderende opgiver samtlige de i emnelisten angivne emner og alle de udførte øvelser med rapporter fra et af direktoratet godkendt laboratoriekursus.

Der prøves i to spørgsmål, ét i det opgivne pensum og ét i de opgivne øvelser.

Der gives én karakter på grundlag af en særkarakter for den skriftlige prøve og en særkarakter for den mundtlige prøve. Særkaraktererne, der tæller lige, angives på eksamensbeviset.

§ 44. Kemi.*Formål:*

Formålet med undervisningen er, at de studerende

1. får et kendskab til kemiske arbejdsmetoder, fænomener og love,
2. får et indtryk af kemiens anvendelse og samfundsmæssige betydning.

Undervisningen:

Undervisningen omfatter:

1. Almen kemi.
Atomer, molekyler og ioner. Det periodiske system. Kemisk binding, herunder molekylers rumlige opbygning. Fortyndede opløsningers egenskaber. Reaktionskinetik. Kemisk ligevægt. Redoxprocesser. Syre-baseprocesser.
2. Uorganisk og organisk kemi.
De vigtigste grundstoffer og nogle af deres forbindelser. Herunder medtages carbonforbindelserne med henblik på bindingstyper, nomenklatur og de vigtigste funktionelle grupper (f. eks. hydroxyl, carbonyl, carboxyl og amino) samt de vigtigste reaktionstyper.
3. Valgfrit stof.

Gennemgangen af de under 1 og 2 nævnte emner skal optage ca. 75 pct. af undervisningstiden. Den resterende del anvendes til at uddybe et eller flere af de nævnte emner eller til at beskæftige sig med andre områder af kemien.

Der skal gives de studerende kendskab til risikoen ved arbejde med kemiske forbindelser.

Undervisningen skal indeholde teoretiske problemstillinger, demonstrationsforsøg og forsøg, der udføres af de studerende. De eksperimentelle elementer skal indtage en fremtrædende plads i undervisningen og skal hvile på kvantitative og kvalitative iagttagelser, således at de studerende herved får kendskab til generelle lovmæssigheder.

De studerende fører journal over forsøg og udarbejder 10 rapporter over centrale øvelser eller forsøgsrækker.

Konferencetimerne benyttes af lærer og studerende til individualiseret vejledning i alle fagets discipliner.

Eksamen:

Der afholdes en mundtlig prøve.

Kursusstuderende opgiver 10 øvelser med tilhørende rapporter samt et pensum, der svarer til $\frac{2}{3}$ af det stof, holdet i øvrigt har arbejdet med.

Selvstuderende opgiver det læste stof og fremlægger rapporter fra et af direktoratet godkendt laboratoriekursus.

Der gives to spørgsmål.

1. Et spørgsmål i tilknytning til en øvelse, som eksaminanden har udført.
2. Et spørgsmål i et teoretisk emne.

Ved prøven skal der lægges vægt på at undersøge, om eksaminanden er i stand til at anvende sin kemiske viden.

Der gives én karakter.

§ 45. Psykologi.

Formål:

Formålet med undervisningen er, at de studerende

1. stifter bekendtskab med psykologiens væsentligste problemstillinger, forskningsmetoder og teorier,
2. inden for nogle af fagets hovedområder erhverver sig en mere dybtgående viden om de psykologiske lovmæssigheder vedrørende menneskers adfærd og oplevelsesverden,
3. får mulighed for at anvende denne viden på problemstillinger vedrørende samfundslivet og det enkelte menneske som individ,
4. får lejlighed til gennem psykologiske arbejdsmetoder — herunder enkle eksperimenter og undersøgelser — at anvende deres viden i nye sammenhænge,
5. får mulighed for at erkende, at mange af samfundets problemer kun løses ved at anvende viden og metoder fra flere fag, herunder psykologi.

Undervisningen:

Ca. $\frac{1}{3}$ af undervisningstiden anvendes til orientering om følgende hovedområder:

1. Udviklingspsykologi. Menneskets psykiske udvikling fra fødsel til død, herunder kønsrolleproblematikken, pubertet og overgangsalder.
2. Differentialpsykologi. Individuelle forskelle mellem mennesker med henblik på personlighed og intelligens, herunder problematikken bag arv og miljø samt psykologiske afvigelser.

3. Socialpsykologi. Samspil mellem mennesker med hensyn til personlighedsudformning og begavelse, herunder gruppepsykologiske betragtningsmåder samt træk af arbejdspsykologien og etnopsykologien.
4. Indlæringspsykologi. Læreprocesser og tilpasning til et studiemiljø, herunder lærer/elev-forholdet samt sprog og tænkning.
5. Motivationspsykologi. Dynamikken bag menneskets handlinger set fra fysiologiske, adfærdsmæssige og oplevelsesmæssige synspunkter, herunder en kortere omtale af anvendte etologiske/fysiologiske forskningsmetoder.

Overalt, hvor det er pædagogisk og fagligt begrundet, skal perceptionspsykologiske aspekter inddrages.

Ca. $\frac{2}{3}$ af undervisningstiden anvendes til indgående behandling af 2 emner, som vælges af lærer og studerende i fællesskab. Disse emner kan være et af de nævnte hovedområder eller emner som f. eks. religionspsykologi, reklame-/salgspsykologi, holdninger og meninger, identitet og kultur eller personlighed.

Eksamen:

Der afholdes en mundtlig prøve.

Der opgives det læste stof. Ca. $\frac{2}{3}$ af eksamensspørgsmålene skal være fra de to indgående behandlede områder. Eksaminationen skal især vise, om eksaminanden har indsigt i emnet, kan drage slutninger og sammenligninger samt er i stand til at anvende det lærte på nye problemer. Eksamensspørgsmålene ledsages af materiale (tekst, billeder, tabeller etc.) og formuleres således, at den studerende allerede ved forberedelsen føres ud over det rent reproduktive niveau.

Der gives én karakter.

VII. Ikrafttræden.

§ 46. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. juli 1974.

Stk. 2. Bekendtgørelse nr. 360 af 30. juli 1970 om højere forberedelseseksamen og om undervisning m. v. på kursus til højere forberedelseseksamen som ændret ved bekendt-

gørelse nr. 395 af 23. august 1971 ophæves. Disse bekendtgørelsens regler finder med de begrænsninger, der følger af bekendtgørelse nr. 514 af 21. september 1973 om overgangsregler for højere forberedelseseksamen, dog fortsat anvendelse for de studerende, der

har påbegyndt deres uddannelse på et godkendt kursus i 1973 med henblik på dimission i 1975.

Stk. 3. Undervisningsdirektøren fastsætter eller godkender i de enkelte tilfælde eventuelt fornødne overgangsordninger.

Undervisningsministeriet, den 24. april 1974.

Tove Nielsen.

/ J. Munck-Hansen.

29. april.

Nr. 230.

Bekendtgørelse om tandplejere.

I medfør af § 4, stk. 2, og § 8, stk. 2, i lov nr. 190 af 11. juni 1954 om udøvelse af tandlægevirkksomhed, som ændret ved lov nr. 169 af 29. marts 1974, fastsættes:

§ 1. Tandlæger kan anvende medhjælpere, der har gennemgået uddannelsen som tandplejer, ved instrumentel behandling i forbindelse med:

1. Patientundersøgelser.
2. Fjernelse af hårde og bløde tandbelægninger samt afpudsning af tænderne.

3. Pudsning og polering af tandrestaureringer, herunder fjernelse af fyldningsover-skud.

4. Indsætning og aftagning af tandreguleringsapparat.

§ 2. Overtrædelse af § 1 straffes med bøde.

§ 3. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. juni 1974.

Indenrigsministeriet, den 29. april 1974.

Jacob Sørensen.

/ Carl G. Jacobsen.